

## واکاوی کیفی نگرش دانشجویان به اعتراضات سال ۱۴۰۱ در ایران بر اساس نظریه داده بنیاد

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۴/۱۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۵/۰۸

کد مقاله: ۲۱۶۴۰

سیدمحمدجواد گرجی<sup>۱</sup>

### چکیده

این پژوهش به دنبال واکاوی کیفی اعتراضات دانشجویی و ارائه نظریه بر اساس گردآوری نظام مند داده‌ها جهت بررسی معنایی و زوایای پنهان پدیده بوده است. روش کار کیفی و با استفاده از نظریه داده بنیاد و با نمونه‌گیری هدفمند و روش مصاحبه نیمه ساختار یافته و پرسشنامه باز ساختار نیافته، داده‌ها جمع‌آوری گردید و بر اساس اشباع نظری تعداد ۲۰ نفر از دانشجویان دهه هشتادی دانشگاه شهید باهنر کرمان مورد بررسی قرار گرفتند. تحلیل داده‌ها با استفاده از روش نظام مند اشتراوس و کوربین به کدگذاری باز، به شناسایی عوامل اصلی، مولفه‌ها و زیر مولفه‌ها منجر شد. یافته‌ها؛ پارادایم ظهور یافته شامل سه بعد شرایط، کنش - تعامل‌ها و پیامدها است که بر مبنای نتایج پژوهش در سه بعد شرایط شامل انباشت مسائل اجتماعی و اقتصادی - گرایش به عدالت خواهی و آزادی و تمایلات دینی - نقش رسانه‌ها - تاثرگذاری سلبریتی‌ها و ... و در بعد پیامدها شامل گرایش به تغییر پوشش - احساس بیگانگی با حاکمیت و ناتوانی در فهم موقعیت بوده است که حول یک مقوله هسته به نام بازسازی هویت فردی شکل گرفته‌اند.

واژگان کلیدی: اعتراضات دانشجویی، دهه هشتادی‌ها، سال ۱۴۰۱، داده بنیاد، نگرش

۱- دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی دانشگاه شهید باهنر کرمان

## ۱- مقدمه

پاییز سال ۱۴۰۱ برای کشور عزیزمان ایران، فصلی پر التهاب و متفاوت بود. گوشه گوشه این مرز پر گهر شاهد رخدادهایی از جنس خشم و اعتراض یا وحشت و دلهره بود. عده ای متعجب، عده ای دیگر غضبناک و انبوهی هم تماشاگر اوضاع. به هر روی مجموعه اتفاقاتی در مدت یاد شده رخ داد که زمینه تحلیل های اجتماعی و سیاسی را بیش از گذشته فراهم کرد و کرسی های علمی ایران و بلکه جهان مجدداً برای فهم رخدادهای در حال وقوع بسیج شدند. در این مدت دهها نفر کشته شدند، صدها نفر مجروح شدند، هزاران نفر دستگیر شدند، میلیاردها ریال خسارت مادی به اموال دولتی و خصوصی وارد شد و از همه مهمتر میلیونها نفر دچار ناراحتی و اضطراب. در این میان تحلیل های گوناگونی توسط صاحب نظران عرصه های گوناگون علمی ارائه شد که هر کدام از زوایه ای به موضوع می نگریستند؛ از تاثیر دخالت های بیگانگان در قالب جنگ ترکیبی تا بحران های اقتصادی، ناکارآمدی مدیران، شکاف های نسلی و فرهنگی و ... بی شک در این میان، علم جامعه شناسی به ویژه در گرایش مسائل اجتماعی آن، بیش از دیگران مخاطب سئوالات مردم و رسانه ها بود؛ سئوالاتی که حاکی از درماندگی در فهم این وقایع گسترده و سریع بودند و تشنه پاسخ هایی که هم به فهم زوایای پنهان موضوع کمک کنند و هم راهی را برای برون رفت پیشنهاد دهند. به طور طبیعی دیدگاههای جامعه شناختی گوناگونی هم در این مدت ارائه شدند؛ به طور مثال جامعه شناسانی مانند عماد افروغ، نارضایتی متراکم ناشی از بیکاری، تورم، فقدان امید به آینده و فقدان مشارکت سیاسی، فرهنگی و اقتصادی توسط معترضان رها شده که تحت تاثیر عوامل ساختاری هستند را مورد اشاره قرار میدهند و از آنارشسیسم رها شده ای که فاقد ایدئولوژی است سخن می گویند. یا تحلیل گرانی مانند اردشیر گراوند که از تضعیف نظام اجتماعی و خانواده و عدم تعادل سرزمینی و عدم دولت مداخله گر سخن رانده اند و یا دیگرانی مانند غلامرضا جمشیدیها که معتقدند ناآرامی های اخیر نوعی براندازی بوده که از سوی غربیها تقویت شده است. طبیعی است اولین گام برای پاسخ عمیق و عالمانه به اینگونه پرسش ها، فهم دقیق و واقعی پدیده و واکاوی زوایای پنهان آن در میدان کنش اجتماعی میباشد. از آنجایی که دسترسی به آمار و اطلاعات دقیق در اینگونه موضوعات سخت و یا زمان بر هستند، این پژوهش و امثال آن بر آن هستند تا مبتنی بر شواهد واقعی و بر اساس روش های علمی معتبر، برای این سؤال پاسخ در خوری را به جامعه علمی، سیاست گذاران و عموم مردم ارائه نمایند.

## ۲- پرسش های پژوهش

- دانشجویان نسبت به اعتراضات مردمی در وقایع اخیر ایران چه نگرشی دارند؟
- زمینه های شکل گیری اعتراضات از دیدگاه دانشجویان چه بوده است؟
- تصور دانشجویان درباره دیدگاه حاکمیت به و دیدگاه آنها به حاکمیت چیست؟

## ۳- پیشینه پژوهش

سید مسعود موسوی (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان "سناریوهای محتمل برای بروز شورش و اعتراض اجتماعی" پیشرانها و محرک هایی برای بروز شورش های اجتماعی در سال ۱۴۰۰ شامل وضعیت نامساعد اقتصاد کشور، مشکلات ناشی از تداوم بحران کرونا، ابهام در آینده مذاکرات هسته ای، انتخابات و تشدید شکاف های سیاسی موجود، اعتراضات صنفی، اعتراض بازاریان و سهام داران بورس، بحران خشکسالی و کمبود آب، مسائل قومی - محلی، تحریکات اپوزوسیون و رسانه های برانداز را بر میشمارد و از سناریوهایی برای اعتراض اجتماعی در سال یاد شده با عناوین سناریوی اعتراض صنفی پراکنده، محدود و بدون خشونت، سناریوی اعتراض صنفی هماهنگ، فراگیر و بدون خشونت، سناریوی اعتراض سیاسی در ارتباط با انتخابات ریاست جمهوری، سناریوی بروز اعتراضات محلی همراه با خشونت در ارتباط با کمبود آب، سناریوی اعتراضات و شورش های فراگیر با خشونت نام برده است. پناهی نسب و دیگران (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان "تحلیل جامعه شناختی جنبش دانشجویی در ایران بر مبنای نظریه رفتار جمعی نیل اسملسر (مورد مطالعه: تسخیر سفارت آمریکا)" به روشی کیفی از زمینه های ساختاری، فشارهای ساختاری، گسترش باورهای تعمیم یافته، عوامل شتاب دهنده و بسیج مشارکت کنندگان در بروز جنبش دانشجویی ایران نام برده است و برای هر یک از این عوامل پنجگانه مصادیقی را در طی جنبش مذکور برمیشمارد.

قائدی و دیگران (۱۴۰۰) در مطالعه ای با عنوان "عوامل موثر در بروز بحران امنیتی در شهرهای ایران" با استفاده از نظریه محرومیت نسبی، اعتراضات آبان ماه ۱۳۹۸ ایران را بررسی کرده و از عواملی مانند کاهش توانایی مردم در نتیجه تحریم های بین المللی، کاهش رشد اقتصادی، افزایش نرخ دلار، کاهش درآمد سرانه و ... در ایجاد احساس محرومیت نسبی نام برده است که عاملی برای تبیین شورش ها محسوب می شوند.

علیرضا کریمی و دیگران (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان "نگرش سیاسی دانشجویان کنشگر و عوامل اجتماعی موثر بر آن" نگرش سیاسی را بر اساس دیدگاه آلموند و وریا بخشی از فرهنگ سیاسی قلمداد کرده و آن را بر اساس طیفی از مثبت (امیدواری به حیات سیاسی - اجتماعی کشور) تا منفی (ناامیدی از حیات سیاسی - اجتماعی کشور) اندازه گیری کرده و عواملی مانند سرمایه اجتماعی، میزان دینداری و نوع تشکل دانشجویی را دارای قدرت تبیین کنندگی در نگرش سیاسی دانشجویان بر شمرده است. آنا

بریت کو (۲۰۲۲) در پژوهشی داده بنیاد با عنوان "خشونت روزمره و شرایط مقطعی شکل گیری شرایط ناامنی اجتماعی و سیاسی در جوانان"، سه دسته شرایط را دخیل در فرایند معنا سازی و شکل دهی رفتار خشن جوانان اکتشاف کرده است: زمانی، مکانی و سیاسی. شرایط زمانی باعث ایجاد تجربیات مشترک در میان گروه هدف شده اند که با خشونت های اجتماعی گسترده تر مطابقت دارند و شرایط مکانی و سازمانی، تجارب ناایمنی سیاسی را ایجاد میکند که با خشونت ویژه هدف گذاری شده با کنش سیاسی مرتبط بوده است.

تایم نیومن (۲۰۲۱) در مطالعه "دلایل و پیامدهای شورش و ناآرامی های شهری" از سه زمینه در تحلیل شورش ها بهره برده است: ساختاری، سیاسی - ایدئولوژیک و فرهنگی. زمینه ساختاری عمدتاً وابسته است به ماهیت روابط میان گروههای اجتماعی مختلف و دولت؛ زمینه سیاسی - ایدئولوژیک به بررسی ماهیت سیستم سیاسی و تأثیرات آن بر گروههای اجتماعی می پردازد و زمینه فرهنگی در گستره ماهیت سازمان دهی رسانه های ملی و محلی عمل می کند. لوئیس و دیگران در "رفتار توده ای و کنش اجتماعی" بر اساس تئوری هویت اجتماعی برای درک رفتار توده ای و کنش جمعی، به بررسی نوع هویت پذیری اجتماعی جوانان در شکل دهی به شرایط صلح و درگیری میپردازد.

#### ۴- چشم انداز مفهومی

یکی از نظریاتی که پدیده جنبش های اجتماعی معاصر را به خوبی تبیین میکند، نظریه نیل اسملسر<sup>۱</sup> است. او معتقد است که چنین رفتارهای جمعی، پاسخی به مشکلات یا فشارها در نظامها با هدف تصحیح آنهاست و شش عامل را در بروز یک جنبش اجتماعی<sup>۲</sup> برمی شمارد:

اول؛ زمینه مساعد ساختاری، دوم؛ فشار ساختاری که زمینه مساعد ساختاری را فعال میکند، یعنی هنگامی که فشاری بر جامعه تحمیل میشود، مردم اغلب برای یافتن راه حل پذیرفتنی به همکاری با یکدیگر ترغیب میشوند، سوم؛ گسترش عقاید تعمیم یافته یعنی عقیدهایی که منبع فشار را معرفی میکند و ویژگیهای معینی را به این منبع نسبت میدهد و واکنشهای معینی را در مقابل فشار، ممکن یا مناسب معرفی میکند. چهارم؛ عوامل تسریع کننده که همان رویداد مهمی است که افراد را به واکنش جمعی برمی انگیزاند. پنجم؛ بسیج<sup>۳</sup> مشارکت کنندگان برای کنش که در این مرحله، بسیج سازی و رفتار رهبران اهمیت دارد و ششم؛ عملکرد کنترل اجتماعی که به دو نوع گسترده تقسیم می شود: کنترل هایی که زمینه مساعد ساختاری و فشار را به کمترین اندازه میسراند و مانع وقوع رفتار جمعی میشود و کنترل هایی که صرفاً پس از اینکه یک مورد جمعی آغاز به شکلگیری و تحقق کرد اعمال میشوند. (پناهی نسب و دیگران، ۱۳۹۹: ۶۱)

از دیگر نظریاتی که برای تبیین اعتراضات در ایران کاربردی هستند نظریات مکتب کنش متقابل نمادین<sup>۴</sup> هستند. بر اساس مفاهیم محوری مکتب کنش متقابل نمادین، رفتارهای اجتماعی به منزله محصولات خلاقانه ای هستند که در فرایند کنش متقابل اجتماعی تولید میشوند. در این فرایند تولید افراد اجتماعی، ضروری است که فرد برای برخورداری از یک خود اجتماعی، عضوی از یک اجتماع باشد و بر مبنای نگرش های مشترک اجتماع هدایت شود. در این زمینه نظریه جرج هربرت مید<sup>۵</sup> درباره شکل گیری مفهوم خود از نوعی دیدگاه عمل گرایانه در دو سطح فردی و اجتماعی ارائه شده است که در سطح فردی، خود به فرد کمک می کند تا عضو کارآمدتری برای جامعه گسترده تر باشد و در سطح اجتماعی انسان می کوشد تا انتظارات گروه را برآورده سازد؛ بنابراین از ناکارآمدی های ناشی از شکست در انجام کارهایی که گروه انتظار آن را دارد، پرهیز خواهند کرد. همچنین افراد به منظور ایستادگی در برابر دیگری تعمیم یافته<sup>۶</sup> باید یک دیگری تعمیم یافته ی بزرگتری به وجود آورند که نه تنها زمان حال، بلکه گذشته و آینده را نیز در برمی گیرد و بنابراین در برابر آنها هم پاسخی دارد. همچنین مید در تبیین ویژگی های اساسی نهادهای اجتماعی، این نکته را مطرح می کند که نهادها لزوماً فردیت را ناپدید نمی کنند یا خلاقیت را از بین نمی برند. او می پذیرد که نهادهای اجتماعی سرکوبگر، کلیشه ای و بسیار محافظه کاری وجود دارند که به واسطه ی تاجرگرایی کم و بیش خشک و انعطاف ناپذیرشان فردیت را لگدکوب می کنند و یا از اذهان می زدایند. با وجود این، مید بلافاصله اضافه می کند که: هیچ گونه دلیل ضروری و اجتناب ناپذیری برای این مسئله وجود ندارد که چرا نهادهای اجتماعی بایستی سرکوبگر یا شدیداً محافظه کار باشد، یا این که چرا نباید خیلی انعطاف پذیر، ترقی خواه و مشوق فردیت باشند، چنانچه بسیاری از آنها اینگونه هستند. به نظر مید، نهادها فقط بایستی آنچه را که انسان ها می باید انجام دهند در تعبیری بسیار گسترده و کلی تعریف کنند و برای فردیت و خلاقیت امکان و فرصت بیشتری فراهم آورند. در اینجا مید مفهوم بسیار نوینی از نهادهای اجتماعی را پیش می کشد، نهادهایی که هم برای افراد الزام آورند و هم اینکه آنها را در جهت خلاق تر شدن کمک می کنند (توسلی، ۱۳۷۴: ۳۴۵) بدین ترتیب طبق نظریه مید، هنگامی که در فرایند شکل گیری دیگری تعمیم یافته اختلالی رخ میدهد، فرد بر هویت خویش می آشوبد و یا برای احیای آن

1 Neil Smelser (1930-2017)  
2 Social Movement  
3 mobilization  
4 Symbolic interaction  
5 George Herbert Mead  
6 Generalized Other

به تکاپو می‌افتد. همچنین در این زمینه هربرت بلومر<sup>۱</sup> بیان می‌کند که یکی از پیش فرضهای اصلی کنش متقابل نمادین این است که یک فرد برای درک یک عمل باید به داخل فرایندی که در آن اتفاق می‌افتد وارد شود و نقش آن عمل را بازی کند. (بلومر، ۱۹۶۹: ۱۶)

چارلز هورتون کولی<sup>۲</sup> از دیگر نظریه پردازان این مکتب نیز معتقد است: تصور افراد درباره خودشان بر اساس تعریفی که دیگران از آنها دارند شکل می‌گیرد. خود اجتماعی بازتابی از خودآیینانه سان است؛ ما در آیینانه تصورات دیگران حالات و ویژگی‌های خود را می‌یابیم و از آن تاثیر می‌پذیریم. چیزی که ما را به غرور و مباحثات یا شرمندگی و ناراضی می‌کشاند، تصویری ذهنی است که از تصورات دیگران درباره خودمان داریم؛ بنابراین به نظر کولی تصویر فرد درباره برداشت دیگران از او بر نوع نگاه و احساس او درباره خودش تاثیر تعیین کننده دارد و در نتیجه نگرش‌ها و رفتارها و هنجارهای او را جهت خواهد داد. (همان: ۳۴۸)

از نقطه نظر جنکینز<sup>۳</sup>، هویت اجتماعی<sup>۴</sup> یک بازی است که در آن رو در رو، بازی میشود. هویت اجتماعی درک ما از این مطلب است که چه کسی هستیم و دیگران کیستند و از طرفی درک دیگران از خودشان و افراد دیگر چیست. از این رو هویت اجتماعی نیز همانند معنا ذاتی نیست و محصول توافق و عدم توافق است و میتوان در باب آن نیز به چون و چرا پرداخت. (جنکینز، ۱۳۸۱: ۸) از طرفی دیگر، روند تغییرات اجتماعی چنان سرعت و عمق یافته است که اصیل ترین عرصه حیات بشری را درنوردیده و انسان‌ها را در یک دگرگونی جدی فرهنگی قرار داده است به گونه‌ای که فرهنگ آموخته شده پیشین در شرف اضمحلال می‌باشد.

از دیگر نظریات تبیین کننده شورش‌ها و اعتراضات نظریه محرومیت نسبی جیمز دیویس<sup>۵</sup> می‌باشد. او در تبیین معنایی نظریه خود به عوامل اقتصادی در بروز انقلاب‌ها اشاره میکند که باعث شکل‌گیری پدیده انقلاب با ریشه‌های ذهنی می‌شوند. در نظریه او که به منحنی J نیز معروف است، فقر یا محرومیت مطلق نمی‌تواند به صورت عامل محرکی در انقلاب باشد؛ زیرا وقتی مردم در بدترین شرایط به سر می‌برند، بدلیل درگیر بودن در مشکلات زندگی، احتمال اینکه دست به قیام بزنند کمتر است و بدین صورت چیزی که می‌تواند عامل و محرک شورش گردد، محرومیت نسبی است. (دیویس، ۱۹۶۲: ۵-۱۹؛ به نقل از هراتی و دیگران، ۱۳۹۸: ۲۸۴) همچنین نظریه بوردیو<sup>۶</sup> در مفهوم سرمایه‌ها قابل توجه است. او با علاقه نسبت به فراتر رفتن از ضدیت میان فرد و جامعه و علاقه به رابطه دیالکتیک میان ساختار و شیوه ساخت واقعیت‌های اجتماعی از سوی کنشگران، با روش پراکسیولوژی<sup>۷</sup>، نظامی از روابط دیالکتیک میان ساختارهای ابژکتیویسم<sup>۸</sup> و داده‌های ساخت یافته را در برمیگیرد که به طور مرتب در حال بازتولید است ((Bourdieu, 1990:72) او به منظور بررسی نقش فرد درون ساختارها با طرح نظریه پرائیک<sup>۹</sup>، نظریه‌ای عمومی در تحلیل پدیده‌های اجتماعی بنیان‌گذاری کرد. (نقیب زاده، ۱۳۹۱: ۲۸۱) لذا جهان اجتماعی از نگاه او به میدان‌های رقابتی تقسیم میشود که هر کنشگر در هر میدان برای در اختیار گرفتن جایگاه بهتر مبارزه می‌کنند.

## ۵- روش پژوهش

امروزه روش‌های تحقیق کیفی توانسته‌اند به خوبی تکمیل‌کننده روش‌های کمی باشند و در برخی حوزه‌های پژوهشی، زوایای پنهان پدیده‌های اجتماعی را واکاوی نمایند. روش داده‌بنیاد<sup>۱۰</sup> در دهه ۱۹۷۰ در خط مقدم انقلاب کیفی و نقطه بحرانی در تاریخ علوم اجتماعی انجام وظیفه کرد و اگر قابلیت‌های این روش نبود، امروزه نمی‌توانستیم شاهد بالندگی و شکوفایی پژوهش کیفی باشیم. (چارمز، ۲۰۰۰: ۵۰۹؛ به نقل از دانایی فرد و دیگران، ۱۳۷۷: ۷۰) آنگونه که از ویژگی‌های این روش ویژه است ما هنگامی سراغ استفاده از نظریه داده‌بنیاد می‌رویم که نیازمند یک نظریه یا تبیین کلی و اجمالی از یک فرایند هستیم (دانایی فرد و امامی، ۷۷) بدین ترتیب، پژوهش کنونی از جهت ماهیت از نوع کیفی، از جهت استراتژی از نوع استقرایی و از جهت ویژگی داده‌ها از نوع نظریه داده‌بنیاد است. مشارکت‌کنندگان در پژوهش از میان دانشجویان جدیدالورود دانشگاه شهید باهنر کرمان که همگی متولدین دهه هشتاد شمسی بوده‌اند، با استفاده از شیوه نمونه‌گیری هدفمند در دسترس و بر مبنای اشیاع نظری به میزان ۲۰ نفر انتخاب شده‌اند. با توجه به راهبرد پژوهش و حساسیت‌های موجود، از پرسشنامه باز نیمه ساختار یافته به همراه بحث گروهی جهت گردآوری داده‌ها استفاده شده است که جهت تأمین حداکثری روایی و پایایی داده‌ها، نام تمامی پاسخگویان در تمامی فرایند پژوهش محفوظ بوده است. پرسشنامه‌های باز بی‌نام و بحث گروهی در قالب جلسات درسی طول ترم اول سال تحصیلی ۱۴۰۱ - ۱۴۰۲ تکمیل و اجرا شده است. سوالات کلی پرسشنامه و بحث گروهی با تأکید بر مدل پارادایمی شامل دلایل، شرایط علی، شرایط مداخله‌گر، پیامدها و استراتژی‌ها آورده شده است. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها، پرسشنامه‌ها با تحلیل مقایسه‌ای مداوم و مطابق با روش اشتراوس و کوربین<sup>۱۱</sup> در سه مرحله کدگذاری باز، محوری و گزینشی تحلیل شده‌اند و سپس

1- Herbert Bloomer  
2- Charles Horton Cooley  
3- Richard Jenkins  
4- Social Identity  
5- James Davis  
6- Pierre Bourdieu  
7- Praxiology  
8- Objectivity  
9- practice  
10- Grounded Theory  
11- Strauss & Corbin

مفاهیم مشابه به لحاظ مفهومی در هم ادغام شده اند و بر اساس کدگذاری گزینشی، مقوله های محوری را تشکیل داده اند. جهت بررسی روایی یافته های پژوهش از روش بازبینی های مکرر توسط محقق و جمع آوری داده ها از منابع مختلف مانند اساتید دانشگاه و دانشجویان استفاده شده است. همچنین برای تضمین پایایی، تلاش کردیم تا فرایندها و تصمیم های مربوط به پژوهش به طور مستند و واضح در متن پژوهش تشریح گردند.

## ۶- یافته ها

### ۶-۱- واکاوی مفاهیم و مقوله های محوری

در فرایند واکاوی و کشف مفاهیم، ۱۴۰ مفهوم اصلی استخراج شد که در قالب ۲۰ مقوله محوری دسته بندی گردید.

جدول شماره ۱ - مشخصات مشارکت کنندگان

کد	جنس	سن	دانشجو	نگرش به اعتراضات
زهرا	مونت	۱۸	دانشجو	موافق
عسل	مونت	۱۸	دانشجو	خیلی موافق
مهدی	مذکر	۱۹	دانشجو	موافق
پرنیا	مونت	۱۸	دانشجو	خیلی موافق
فاطمه	مونت	۱۸	دانشجو	بی نظر
محمد مهدی	مذکر	۱۹	دانشجو	مخالف
مریم	مونت	۲۰	دانشجو	موافق
سینا	مذکر	۱۹	دانشجو	خیلی موافق
هدی	مونت	۱۸	دانشجو	تا حدی مخالف
عهدیه	مونت	۱۸	دانشجو	خیلی مخالف
امیرمحمد	مذکر	۲۰	دانشجو	خیلی موافق
رضوان	مونت	۱۸	دانشجو	تا حدی موافق
فائزه	مونت	۱۸	دانشجو	موافق
ریحانه	مونت	۱۸	دانشجو	موافق
لایا	مونت	۱۸	دانشجو	موافق
حانه	مونت	۱۸	دانشجو	تا حدی موافق
فیروزه	مونت	۱۹	دانشجو	موافق
فاطمه	مونت	۱۸	دانشجو	خیلی موافق
آیدا	مونت	۱۸	دانشجو	موافق
اعظم	مونت	۲۱	دانشجو	بی نظر

جدول شماره ۲ - مفاهیم اصلی و مقوله های محوری مرتبط با اعتراضات

مفاهیم اصلی	مقوله های محوری
کشور میتواند موضوعات مربوط به مشکلات اقتصادی را حل کند ما خسته ایم، بغض داریم اما به فردا امیدواریم به خودمان امیدواریم حاکمیت در ریشه خود که جمهوری اسلامی باشد خلاء ندارد اما به واسطه حاکمان، ضعف هایی بوجود آمده که نباید به اصل حاکمیت نسبت داد حکمرانی لیاقت میخواهد	توانایی حاکمیت برای بهبود
حاکمیت ما را هیچ می پندارد مردم از نگاه آنها بردگانی هستند به حقوق شهروندان و مردم عادی توجهی نمیشود موجوداتی که جوری باید تربیت بشوند که بتونیم بهشون سلطه پیدا کنیم ما رو گروهان خودش میدونه رفتار متعصبانه و بی فکر مسئولین سبب این مسائل شده ما را در قفسی انداختند انگ اغتشاشگر به تمام مردم بی گناه و دانشجویان زدند رفتار خشونت آمیز و سرکوب گرایانه با اعتراض گران باید تحمل کند، سکوت کند، اعتراض نکند گاو شیرده	سلطه و خشونت اداراک شده

	<p>تو نباید اشتباه کنی</p> <p>به جای شنیدن و درک کردن، سرکوب میکند</p> <p>اعدام کافی نیست، شکنجه اش کنید</p> <p>برده گرایی</p> <p>موش آزمایشگاهی</p> <p>حکام ایران خود را صاحب تمام منافع و ثروت های کشور و جان و مال ملت می دانند</p> <p>چوپان و گوسفند</p> <p>آنها را بسیار متکبر و دارای اعتماد به نفس کاذب میبینم</p>
عدالت خواهی	<p>مردم به جز کوین نان، کوین امنیت فکری، آزادی، عدالت و انسانیت می خواهند</p> <p>اجرای عدالت به ندرت دیده می شود</p> <p>مسئولیت من را به رسمیت می شناسد اما حقوقم را خیر</p> <p>جامعه هیچگاه مسئولیت پذیر نیست</p>
مطالبه جامعیت دینی	<p>در مواقعی به نسل جوان بها داده میشود اما باز هم جلوه گری است</p> <p>نقاب مظلوم و دفاع از مظلوم را به چهره زده اند</p> <p>قانون در جنبه های مختلف اجرا نمی شود</p> <p>دین اسلام جنبه های مختلفی دارد</p> <p>در جامعه مسائلی مهم تر از دین، مذهب و پوشش هست</p> <p>بعضی ها اسم اسلام را یدک می کشند</p> <p>ابزاری کردن دین</p> <p>حکومت ما اسلامی نیست</p>
احساس بیگانگی با حکومت	<p>اگر کارت را درست و مورد پسند انجام ندهی نه فرزند کسی هستی و نه شهروند</p> <p>ما را فرزندان خود قلمداد نمیکنند</p>
ضعف در انتقال فرهنگی	<p>با عادی انگاری قصد دارد انکار کند که که نتوانسته ارزش ها و هنجارها را به نسل بعد انتقال دهد</p> <p>میخواهد من را همان ایرانی تبار کاملا مطابق آرمان ها ببیند</p> <p>آنگونه که بخواهند ما را شکوفا می کنند و ما را آنگونه که هست نمی پندارند</p> <p>تصور می کنند به راحتی می توانند ما را گول بزنند</p> <p>با پیدا کردن سلبریتی های همراه، انتقاد از الگوهای ارزش های اجتماعی را تغییر میدهد، تغییری که به سود خود باشد</p>
هیجان زدگی و تقلید	<p>کارهای ما را از خامی و تخلیه انرژی می خوانند</p> <p>بچه های عادی از نظر آنها نبودیم</p> <p>گودزیلاهای دهه هشتادی</p> <p>بعضی افراد از این هرج و مرج سوء استفاده می کنند</p> <p>نتایج خوبی در پی ندارد</p> <p>مشکل باید با فرهنگ سازی حل شود</p> <p>خیلی ها گول خوردند</p> <p>شاید خیلی از مواقع فرد دچار خطا و سو تفاهم شود باعث وخیم تر شدن اوضاع شود</p> <p>انگار قوه تفکر و یا تحلیل از جوانان تا حدی گرفته شده</p> <p>شیوه ای که پیش گرفته شده قطعاً نتیجه عکس دارد</p> <p>چشم و هم چشمی در ایران زیاد است</p> <p>نمی دانم درباره مادری که فرزندش را از دست داده چه بنویسم</p> <p>من راجع به این اتفاقات هیچ چیزی برای گفتن ندارم جز واژه ای به نام اندوهناک، غم انگیز</p> <p>دریغ از یک ذره عاطفه</p> <p>وقتی احساس شنیده نشد، چاره ای جز فریاد زدن نیست</p> <p>اگر معذرت خواهی و دلجویی صورت میگرفت، خیلی از ما دلمون آرام می گرفت</p> <p>منفعلا نه و تقلیدی است</p> <p>اعتراض باید به گونه ای تاثیرگذار باشد</p>
نقش رسانه ها و عوامل خارجی	<p>عدم سواد رسانه ای</p> <p>نقش رسانه در شکل گیری اعتراض</p> <p>فیلم های ساختگی</p> <p>عدم آموزش</p> <p>نشانه ها سمت نظام است</p> <p>صرفاً یک اعتراض نبود</p> <p>افرادی از کشورهای دیگر خودشون رو دلسوز مردم ایران جا میزنند</p>

	کاش جلوی دخالت بیگانه گرفته بشه
	جامعه جهانی عقاید خودش را به جامعه سرازیر میکند
شجاع، آگاه و توانمند بودن جوانان	بسیار پرجرات و شجاع
	با تاکتیک های فرهنگی دهه ۶۰ قانع نمی شود
	نسلی دارای پشتکار و هوش بالا تصور می شویم
	آگاه است، توانمند است، ذهنی فعال دارد
	نسلی هوشمند و سخت باور
	نسل رسانه و تکنولوژی
احساس به رسمیت نشناختن تفاوت های فردی	به رسمیت نشناختن فردیت و تفاوت های فردی میان افراد مختلف
	به دور از پرورش استعداد های خدادادی
	خیلی کلی نگاه میکنه
	با بقیه یکی نگاه میکنه
	امروز ذهن های ما، استعداد های ما، نگرش های ما فراتر از انتظارات جامعه است
	در چهارچوب مشخصی به تفاوت های ما احترام گذاشته شود
	متفاوت نگرستن
	اوضاع جهان امروز بر پایه عقاید پست مدرن است، یعنی همه عقاید ارزشمند هستند
	راه حل امروز، دیدن از منظر دیگران است
	حکومت میخواهد همه را یک رنگ کند
ناتوانی در فهم وضعیت	هیچ نظری ندارم
	تشخیص حق و باطل سخت شده
آزادی خواهی	برخواسته از نداشتن آزادی و حق انتخاب
	میتوان به جای ساکت کردن مردم حرفشان را گوش کرد
	نبود حق پرسش
	نسل جدید به شدت انتقادگر است
	هر کس عقل سلیمی دارد
	خواستن فردایی بهتر و حق انتخاب
	نبودن بستر مناسب برای بیان عقاید
	دیکتاتوری مذهبی به طور ماکیاولیسم واری، ایدئولوژی خشک خود را پیش برده
	من با گشت ارشاد موافق نیستم چون زنان خودشان این قدر فهم و شعور دارند
	حجاب امری زیباست اما باید انتخابی باشد
	به درخواست قانونی مردم توجه نمی شود
دین زورکی	
عدم کارایی	بی شک اکنون آزادی وجود ندارد
	مسئولان نالایی زیاد شده اند
	بی مسئولیتی تعداد زیادی از مسئولین
نقش چهره ها	کاش به جایی مسئولین ما اعتراف میکردند که اشتباه کردند
	سلبریتی ها نیز در این اتفاقات اخیر کم نقش نداشتند
	سوء استفاده جریان های مختلف از افکار مردم
	اجتناب ناپذیر - زیبا
انباشت مسائل اجتماعی و اقتصادی	باعث شد اقلیت تبدیل به اکثریت شوند
	عوامل زیادی در طولانی مدت جمع شدند
	خروج انرژی از مفری که فشرده شده است
	جامعه امروز ایران یک لیوان لبالب از آب است
	فتر فشرده شده
	علت همه اتفاقات، همان ادم ها، اعتقادات، اندیشه ها و خواسته های عدیده ای است که نیاز به
	تحلیل فراوان دارد
	موضوعات مختلف در هم پیچیده می شوند
	این اعتراض واکنش است
	مرگ مهسا امینی جرقه ای در انبار باروت جامعه ایران بود
	گرانی بیش از حد
مردم ما دیگه تحمل فشارهایی مه بهشون وارد میشد نداشتن فشارهای اقتصادی	
معیشت	
کشف حجاب تغییرات اجتماعی	خواسته شان فقط کشف حجاب است
	مردم ایران خسته اند

و سبک زندگی	من مقصر نیستم و این زندگی من مسئولیتش با منه
	ما با این نوع از اداره حکومت اعتراض داریم
	انگار دیگر چیزی از ما نمانده که آزردگی را تحمل کند
	حرف واقعیون حجاب نیست بلکه مسائل زیادی هست که شنیده نشده اند
	هنگامی که مردم می بینند اصلاح امکان پذیر نیست به فکر تغییر می افتند
	یا مرگ یا پیروزی
	نیاز الان کشور رنسانسی است که ما را از این قرون وسطی خارج کند
از دلایلش تغییر نگرش و سبک زندگی مردم هست	
دو دستگی مردم	ایران به دو جبهه تقسیم شده
تمایل به ارتباطات جهانی	ایران ارتباطش با کشورهای بیگانه قطع است
احترام خواهی	این اعتراضات واسه اینه که فقط و فقط احترام
بدیهی انگاشتن اعتراضات	اتفاقات اخیر ادامه خواهد یافت
	تاریخ تکرار میشود

### جدول ۳- نقش پارادایمی مقولات اصلی

مقولات اصلی	نقش پارادایمی
انباشت مسائل اجتماعی و اقتصادی	شرایط علی
گرایشات عدالت خواهانه و آزادی طلبانه و دینی	
ناکارآمدی نظام فرهنگی	
احساس تناقض در تصورات دو جانبه میان حکومت و خویشتن	شرایط زمینه ای
هیجان زدگی و تاثیر پذیری	
تغییرات اجتماعی و سبک زندگی	
نقش رسانه ها	شرایط مداخله گر
نقش چهره ها	
احساس سلطه و خشونت	
احساس به رسمیت نشناختن تفاوت های فردی و تمایزها	کنش - تعامل
مطالبه احترام و تشخص	
ادامه دار دانستن اعتراضات	
کشف حجاب	پیامدها
تشدید احساس بیگانگی با حاکمیت	
ناتوانی در فهم موقعیت	
احساس خشم و عدم تاثیر گذاری در موقعیت های اجتماعی	هسته

### ۶-۲- شرایط

کوربین و اشتراوس بر این باورند که شرایط فقط یک بخش از پارادایم هستند که در پاسخ به پرسش های چرا، چگونه و چه وقت می آیند (کوربین، ۲۰۱۵) شرایط در این پژوهش شامل مقولات محوری ذیل می شوند: آزادی خواهی و عدالت طلبی - انباشت مسائل اجتماعی و اقتصادی - نقش رسانه ها - سلطه و خشونت ادراک شده - تناقض در تصورات دو جانبه میان حاکمیت و خویشتن - ناکارآمدی در نظام فرهنگی - هیجان زدگی و تقلید از دیگران - تغییرات اجتماعی - نقش چهره ها (سلبریتی ها)

### ۶-۲-۱- آزادی خواهی و عدالت طلبی

یکی از موضوعات پر تکرار در یافته ها، پیگیری مفاهیم ارزشی اصیلی مانند آزادی خواهی و عدالت طلبی است. یکی از پاسخگویان میگوید: "چند سوال در سر من هست ولی نمیدانم از کدام دولتمرد جواب این سوال ها رو بپرسم؟ مگر حکومت اسلامی نیست؟ مگر شما سیره پیامبران و امامان را قبول ندارید؟ مگر امیرالمومنین نمیکه در کارهاتون از جوانان و نوجوانان استفاده کنید و از آنها مشورت بگیرید و یا با تجربه هاتون از نظراتشون استفاده کنید، چون جوانان روحیه شجاعت و خلاقیت دارند؟" و یا پاسخگوی دیگری می گوید: "ما آزادی می‌خواهیم، آزادی برهنگی نیست ... آزادی بی بند و باری نیست ... آزادی یعنی من و تو با هر رنگ و لباسی و عقیده ای بهم احترام بزاریم، همدیگر را قضاوت نکنیم و عقایدمون را بهم تحمیل نکنیم."

### ۵-۲-۲- انباشت مسائل اجتماعی و اقتصادی

نظریه های اجتماعی از تاثیرات گسترده تلنبار شدن مسائل در جامعه بسیار سخن گفته اند. در پاسخ ها به صورت وسیع احساس مسائل تجمع شده در جامعه مشاهده میشود. یکی از پاسخگویان میگوید: "اعتراضات اخیر، به درستی به منزله خروج



انرژی از مفری بود که برای سال های سال فشرده شده است. از جنبه های مختلف، مردم ایران تحت فشارهای بسیاری هستند، از جنبه های بدیهی تر و اساسی تر مانند امرار معاش و رفاه اقتصادی و خوراک و مسکن و پوشاک تا نیازهای سطح بالاتر مانند آزادی بیان، آزادی عقیده، آزادی احزاب و ... " یا پاسخگوی دیگری اینگونه می گوید: " فشار اقتصادی، جنگ رسانه ای، مشکلات و ضعف های اجتماعی مثل نبودن بستر مناسب برای بیان عقاید و همینطور نداشتن آگاهی و تبیین نشدن اصول اسلامی برای مردم باعث شده که به دنبال تلنگری برای شورش و آشوب هستند. " یا دیگری بیان کرده است: " تصور من از جامعه امروز ایران یک لیوان لبالب پر از آب است که کوچکترین رویداد می تواند در سرنوشت آن تاثیر بگذارد. "

### ۶-۲-۳- نقش رسانه ها

بی شک یکی از متغیرهای تاثیر گذار در جهان کنونی، تاثیر گذاری رسانه های جمعی و شبکه های جمعی است. چندین نفر از مشارکت کنندگان به شرح ذیل ابراز عقیده داشته اند: " با اجبار و زور و تهدید شاید بتوان مدتی وقت خرید اما در نهایت جامعه جهانی عقاید خودش را به جامعه ای به کوچکی یک کشور سرازیر می کند. من فکر میکنم در این دنیایی که قدرت رسانه به شدت زیاد است و افراد هر جور که بخواهند می توانند اخبار را به نفع خود تغییر دهند نمی توانیم به صحت اخبار چه داخلی و چه خارجی اطمینان داشته باشیم. " در این دوره یا زمان می توانیم نقشه رسانه را در شکل گیری یک اعتراض و تناقض در رسانه ها را جدی بگیریم، فردی که تا قبل از این اتفاق شهرت نداشت تبدیل به فردی شد حتی افرادی در فاصله های چند هزار کیلومتری از محل وقوع این حادثه زندگی می کنند به خانواده این فرد تسلیت می گویند. "

### ۶-۲-۴- سلطه و خشونت ادراک شده

در مفاهیم اصلی به صورت پر تکرار به احساس سلطه گری و خشونت بر خورده ایم. فارغ از اینکه خشونت واقعی باشد یا احساس خشونت مطرح باشد، در نوع نگرش پاسخگویان نسبت به وقایع نقش عمده ای را ایفا کرده است. یکی از پاسخگویان ابراز میدارد: " مسئولان یک کشور وقتی متوجه موضوعی می شوند که مخالفان زیادی دارد آن هم به دلایل منطقی، حداقل آن این است که به آن موضوع رسیدگی کنند اما متأسفانه مسئولان ما سرکوب شدید جوانان را در پیش گرفتند، سرکوبی که باعث عزادار شدن بسیاری از خانواده هایی شده که از راه مسالمت آمیز به گفتگو آمده اند. " پاسخگوی دیگری معتقد است: " به عقیده من از الان به بعد دیگه می دانیم که وحشتناک ترین نوع حکومت بلاشک دیکتاتوری مذهبی است زیرا سردمداران آن خود را ولی و جانشین خدا میدانند و به طور ماکیاولیسم واری ایدئولوژی وحشتناک خود را پیش برده و فجیع ترین جنایات ممکن را رقم میزنند. "

### ۶-۲-۵- احساس تناقض در تصورات دوجانبه حاکمیت - خویشتن

هنگامی که فرد احساس میکند هویتی مفروض دارد و هویتی غیر واقعی به او نسبت داده میشود برای رهایی از این تناقض و اثبات خویش دست به کنش های اعتراضی میزند. در اظهارات پاسخگویان این مفهوم تکرار شده است. یکی می گوید: " امروزه ذهن ما، استعداد های ما و نگرش های ما فراتر از انتظارات جامعه از ماست و همین موضوع جامعه را به یک زندان و قفس تبدیل میکند. " و دیگری این تناقض را اینگونه شرح میدهد: " در گذشته کوتاهی هایی صورت گرفته از جمله اینکه فکر میکردند که نسل ما نسل حسین فهمیده هاست که خانواده، فامیل و جامعه و به دور از هر نوع اطلاعات خارجی یک اصول را در گوشه و کنار زندگی می بینیم و عمل می کنیم ولی نسل جدید نسلی هوشمند و سخت باور هستند. "

### ۶-۲-۶- ناکارآمدی در نظام فرهنگی

از مفاهیم مورد اشاره مشارکت کنندگان، موضوع ناکارآمدی نظام فرهنگی بوده است بدین صورت که نتوانسته است در انتقال صحیح و کامل ارزش های اصیل دینی و ایرانی ایفای نقش نماید. به گفته های یکی از پاسخگویان اشاره میکنیم: " متأسفانه نظام آموزشی ایران به دور از پرورش استعدادهای خدادادی در گردش است و قابلیت های علمی و فرهنگی را نادیده می گیرد و به گونه ای تحمیل گونه ... و ترکیب فرهنگ و دین مدارای افراطی این بلا را بر سر انسان می آورد که تو نباید اشتباه کنی ... در حالیکه باید از فکر و ایده همین انسان برای توسعه فکری و فرهنگی استفاده شود "

### ۶-۲-۷- هیجان زدگی و تقلید از دیگران

یکی از مفاهیم مورد توجه مشارکت کنندگان، فوران هیجانات و عواطف دوران جوانی است که زمینه ساز بروز رخداد هایی مانند اعتراضات یا تشدید آنهاست: " ... ولی خیلی از مردم فقط تحت تاثیر اکثریت وارد میدانی شدند و اصلاً متوجه نبودن که حرف اصلی این اعتراضات چیست و حتی متوجه به بیراهه رفتن این اعتراضات نشدند ... " و یا فرد دیگری که چنین می گوید: " اما چیزی که در میان این اعتراضات بسیار کمرنگ است و این واقعا مایه تأسف است این است که انگار قوه تفکر و یا تحلیل از جوانان تا حدی گرفته شده ... شیوه ای که پیش گرفته شده قطعاً نتیجه عکس دارد. "

### ۶-۲-۸- تغییرات اجتماعی

در نگرش مشارکت‌کنندگان، اندیشه وقوع تغییرات اجتماعی و تغییرات سبک زندگی به عنوان تحلیلی برای بروز اعتراضات جوانان مطرح شده است: "اوضاع جهان امروز بر پایه عقاید پست مدرن است، یعنی همه عقاید ارزشمند هستند اما در فرهنگ ایران ما یک اجتماع به شدت پست مدرن داریم که کم کم دارد یاد می‌گیرد میتواند به سمت آن قدم بردارد"

### ۶-۲-۹- نقش چهره‌ها

چهره‌های تاثیرگذار (سلبریتی‌ها) که امروزه به مدد رسانه‌ها تاثیر شگفت‌انگیزی دارند، در زمینه‌سازی حرکت‌های اجتماعی بسیار توانسته‌اند تاثیرگذار باشند. در دیدگاه پاسخگویان به اظهار نظرهایی رسیده ایم که حکایت از باور به این تاثیرپذیری دارند: "حکومت با پیدا کردن سلبریتی‌های همراه و استفاده از الگوها، ارزش‌های اجتماعی را تغییر می‌دهد"

### ۶-۳-۳- راهبردهای کنش - تعامل

"راهبردها کنش یا بر هم کنش‌های خاصی هستند که از پدیده محوری منتج می‌شوند" (دانایی فرد: ۸۴) در این پژوهش سه مقوله تلاش برای به رسمیت شناخته شدن ناشی از احساس به رسمیت نشناختن، مطالبه تشخیص و احترام و ادامه دار دانستن اعتراض به عنوان راهبردهای کنش - تعامل شناسایی شده‌اند. این کنش - تعامل‌ها، پاسخ‌های عینی افراد نسبت به موقعیت‌های اجتماعی است.

### ۶-۳-۱- تلاش برای به رسمیت شناخته شدن

یکی از پر اهمیت‌ترین راهبردهای مشارکت‌کنندگان، استفاده از قالب اعتراض برای پیگیری موضوعی است که به رسمیت شناخته نشدن شخصیت اجتماعی، افکار و کنش‌های فرد در صحنه‌های اجتماعی گوناگون است. بدین لحاظ عموم پاسخگویان بر این مهم اتفاق نظر داشته‌اند که طبق تصور آنها، حاکمیت و مجموعه ارکان آن نسبت به استقلال شخصیتی و اجتماعی ایشان موضع مثبتی ندارد. "دیدگاه حاکمیت به من، یک دیدگاه برده‌گرایی است. انگار من موش آزمایشگاهی هستم و هر گونه بخواهند مرا سوق به سمت خودشان میدهند، آنچنان که هست نمی‌توانم زندگی را بینم، انگار از دیدگاه تحمیلی جهان را مینگرم و هیچ دید مستقلی از خود نداشته‌ام، انگار نظام ارباب و رعیتی بر جهان حاکم است و انگونه که بخواهند مرا شکوفا می‌کنند..."

"از دید من به عنوان یک جوان ایرانی بزرگ شده در خانواده‌ای مذهبی و سنتی در شهری نسبتاً کوچک، حاکمیت و هر آنچه که دارای قدرت و برتری بر من هستند، بارزترین ویژگی که دارند به رسمیت نشناختن فردیت و تفاوت‌های فردی میان افراد مختلف که دارای استعدادها، توانمندی‌ها، دیدگاهها، نظرات و از همه مهمتر تفکرات و اندیشه‌ها و اندیشه‌ورزی‌های متفاوت هستند، میباشد."

### ۶-۳-۲- نیاز به احترام و تشخیص اجتماعی

وجود عناصری در جامعه که نوجوانان و جوانان را نسبت به نیاز دریافت احترام و کسب تشخیص اجتماعی دچار حس سرخوردگی کرده است، به عنوان یکی از راهبردهای کنش - تعامل در اعتراضات اخیر شناسایی شد. بسیاری از مشارکت‌کنندگان احساس میکنند در مجموعه وضعیت‌های بیرونی از احترام و جدایی‌گزینی یا همان شخصیت متمایز و متفاوت برخوردار نبوده‌اند و همین باعث اتخاذ رویکردهایی اعتراضی در ایشان شده است.

"گمان میکنم که حاکمیت به دلیل تفاوتی که ما با نسل‌های قبل و خودشان داریم فکر میکنند که ما باید با هر روشی اصلاح شویم و به صراط مستقیم که به نظرشان همان راه و روشی است که خودشان در پیش گرفته‌اند هدایت شویم. گمان میکنم که حاکمیت فهمید که تفاوت داریم اما ندانست که چگونه با تفاوت‌ها رفتار کند و تلاش بر وارد کردن انسان‌ها به کارخانه‌ی همسان‌سازی نکند." این اعتراضات واسه اینه که فقط و فقط احترام"

### ۶-۳-۳- گرایش به ادامه اعتراض

هنگامی که فرد در نتیجه اتخاذ کنشی خاص، با پاداش‌های اجتماعی مواجه میشود، احتمال تکرار همان کنش برای او افزوده میشود. بسیاری از مشارکت‌کنندگان احساس میکنند که بوسیله اعتراض تا حدی بخشی از پاداش‌های مورد انتظار را دریافت کرده‌اند یعنی دست کم تا حدی جدی گرفته شده‌اند و در همه‌جا از آنها صحبت می‌شود بنابراین کوشش میکنند تا در آینده نیز به کنش‌های اعتراضی خویش ادامه دهند. "جنبش اخیر یکی از واقعی‌ترین جنبش‌هاست، به مشکلات به‌باید‌ها و نبایدها اعتراض دارد، در این جنبش یکی از دغدغه‌های اصلی زندگی است."

## ۶-۴- پیامدها

پیامدها را میتوان خروجی های واقعی یا احتمالی کنش - تعامل در نظر گرفت، به ویژه آنکه افراد همیشه به فکر عواقب کارهایشان هستند. بدین ترتیب افراد گزینه های مختلفی را با در نظر گرفتن کنش - تعامل انتخاب می کنند.

## ۶-۴-۱- گرایش به کشف حجاب

امروزه پوشش به عنوان یکی از جلوه های تعیین کننده سرمایه فرهنگی در سطح جوامع نقشی ویژه را ایفا میکند. مشارکت کنندگان در پژوهش کنونی نیز بر این مطلب توجه خاصی داشته اند: " ما آزادی میخواهیم، آزادی برهنگی نیست ... آزادی بی بند و باری نیست ... آزادی یعنی من و تو با هر رنگ و لباسی و عقیده ای به هم احترام بزاریم، همدیگر را قضاوت نکنیم و عقایدمون را بهم تحمیل نکنیم "

## ۶-۴-۲- ناتوانی در فهم وضعیت

بدلیل تغییرات اجتماعی سریع و گسترده و نیز انواع محتوای منتشر شده در رسانه های اجتماعی، یکی از پیامدهای حاصل شده برای مشارکت کنندگان، ناتوانی در تشخیص تمام ابعاد وقایع بیرونی و تصمیم گیری در خصوص آنها بوده است: " با توجه به طول زندگی ۱۸ ساله بنده در امور مختلف، دروغ و حقیقت دو روی یک سکه بودند که همواره با توجه به هر مساله ممکن بوده دروغ یا حقیقت شنیده باشیم. با توجه به اینکه به این مسائل علاقه ندارم و دانش لازم را ندارم سکوت میکنم و نظری ندارم چون حقیقت برای من روشن نیست. " یا فرد دیگری که اینگونه اظهار میکند: " در این روزها که تشخیص حق و باطل سخت شده، سئوالات زیادی ذهنم را درگیر کرده که جوابشان را در جواب سر بالا پیدا نکردم. "

## ۶-۴-۳- احساس بیگانگی اجتماعی

در نتیجه تصویری که در ذهن کنشگر اجتماعی ناشی از فعل و انفعالات اجتماعی، انگ زنی و تبادلات اجتماعی نقش می بندد، فرد احساس طرد شدگی پیدا میکند و خود را در اتمیزه می یابد. " ما که در گذشته گودزیلاهای دهه هشتادی بودیم اکنون نسلی هستیم که درباره مان زیاد چیزی نمی دانند، انگار هیچ وقت ما را نخواستند بفهمند ... ما هیچ گاه بچه های عادی از نظر آنها نبودیم، احساس میکنم هیچ گاه نسل ما فهمیده نشد تنها آنها فهمیدند که ما با آنها فرق داریم که باز خدا رو شکر "

## ۷- مقوله هسته

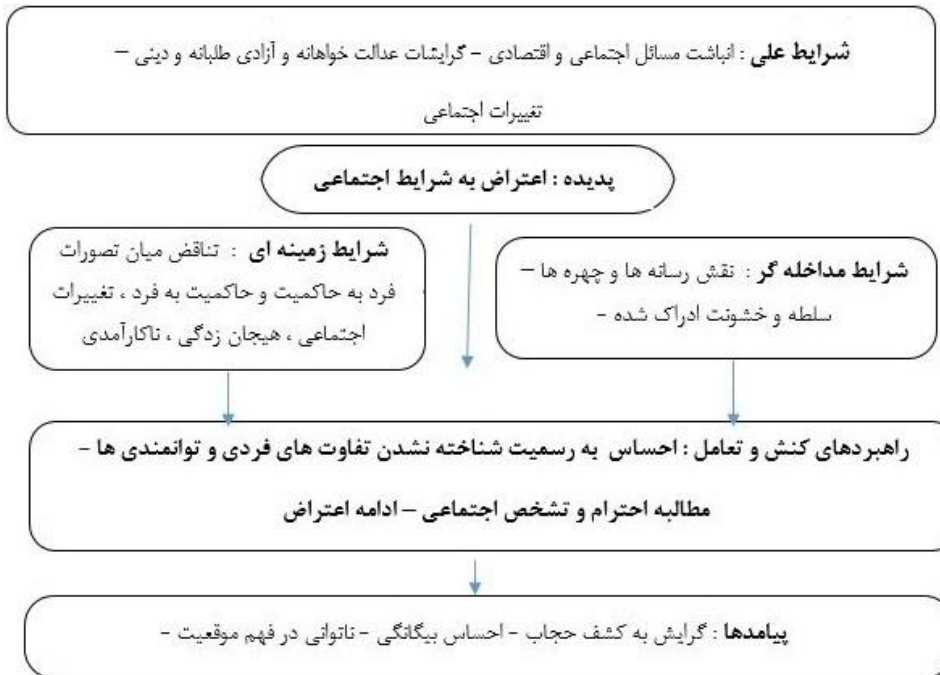
یکی از جدیترین چالشهای مربوط به تحلیل داده های حاصل از روش نظریه زمینه ای، استخراج مقوله هسته ای است که بتواند پوشش دهنده مضامین مربوط به مفاهیم و مقوله های محوری تحقیق باشد. با در نظر گرفتن مفاهیم و مقوله های محوری تحقیق و در نظر گرفتن نظریه های جامعه شناختی موجود، تلاش افراد برای بازسازی تصویر فرد نزد جامعه به عنوان مقوله هسته ایفای نقش میکند. افراد می کوشند به انواع کنش های اجتماعی مانند پوشش، اعتراض، خشونت، اعتصاب، تحصن، شعار و ... دست بزنند تا ذهنیت های متناقض خود را اصلاح کنند. جوانان دهه هشتادی از نسل هایی هستند که از یک سو دیگری تعمیم یافته نتوانسته است جای خود را برای آنها باز کند و از سوی دیگر شرایط محیط کنش مانند نقش رسانه ها، سلبیته ها، انباشتگی مسائل اقتصادی و اجتماعی، دخالت های کشورهای بیگانه و ... آنها را به سمت و سوی اعتراض و نفی هویت موجود و تلاش برای بازسازی آن وامیدارد.

## ۶- بحث و نتیجه گیری

در تمامی فرایندهای پژوهش همواره این نکته مطرح نظر بود تا زوایای پنهان نگرش مشارکت کنندگان کشف شوند، اگرچه بدلیل ماهیت موضوع، مقتضیات زمانی و مکانی و برخی ملاحظات سیاسی و امنیتی، همواره کار پژوهش را سخت و سخت تر میکرد؛ اما با این حال بدلیل نوع ارتباط کیفی مستمر که بیش از ۱۴ جلسه درسی یعنی بیش از ۲۰ ساعت را شامل میشد، بسیاری از این زوایای دید پاسخگویان، شناسایی و به رشته تحریر درآمد. بدین ترتیب این پژوهش بر این مدعا که شناختی مقدماتی برای تامین نظریه ای از وضع موجود را فراهم آورده است پابرجاست و میتواند در صورت نیاز گوشه ای از توصیف نگرش های طیف جوانان این جامعه را برای سیاست گذاران بر ملا کند. سیاست گذاری اجتماعی امروز نیازمند استفاده از اندیشه های ملی، دینی و جهانی است که اولاً به شناختی همه جانبه دست یابد و ثانیاً با میدان دادن به تمامی عناصر اجتماعی که هر یک در حکم سرمایه های فکری این سرزمین هستند، راه پیشرفت و تعالی را بیش از گذشته هموار نماید. روش نظریه داده بنیاد به دانش اجتماعی امروز ایران کمک های شایان توجهی را خواهد کرد اگر بر اساس احساس نیاز و ضرورت و با رعایت معیارهای علمی بکار گرفته شود تا به اهداف ارزشمند حکمرانی متعالی در کشورمان نائل شویم. بی شک تحولات عظیم جهانی که ثمره آن تحولات مادی و معنایی

در سبک زندگی اقشار گوناگون به ویژه جوانان است، توجه جدی به مطالعه و پژوهش را در این باب ضروری ساخته است و پژوهش حاضر و سایر پژوهش‌های مشابه برای تحقق این هدف و ارائه پاسخ به سئوالات جدی جامعه امروز ایران در باب مسائل اجتماعی کوشیده و در حد بضاعت خویش، در این مسیر صعب و پر زحمت گام نهاده است. نسل جوان امروز متأثر از سه عامل قدرتمند و به شدت تاثیر گذار هستند: دین، سنت و مدرنیته. دانش جامعه‌شناسی ایران نیز باید بر همین اساس نقش‌کنش و برهمکنش این سه عامل را بر ابعاد گوناگون حیات اجتماعی و فرهنگی ارزیابی کرده و با ارائه توصیفات دقیق و میدانی، در ارائه بهترین نسخه‌های اصلاحی در سطوح گوناگون تصمیم‌سازی و تصمیم‌سازی کوشش نماید.

### جدول - 3 مدل پارادایمی پژوهش



### منابع

۱. پناهی نسب، صادق و دیگران " تحلیل جامعه‌شناختی جنبش دانشجویی در ایران بر مبنای نظریه رفتار جمعی نیل اسملسر"، نشریه مطالعات دولت پژوهی در جمهوری اسلامی ایران، زمستان ۱۳۹۹، صفحات ۵۷ تا ۷۷
۲. توسلی، غلامعباس، نظریه‌های جامعه‌شناسی، ۱۳۸۷، نشر سمت، تهران
۳. جنکینز، ریچارد (۱۳۸۱) هویت اجتماعی، ترجمه یاراحمدی، تورج، تهران، نشر و پژوهش شیراز
۴. چارمز، کتی، ساختن نظریه بنیادی، ترجمه کاظمی موحد، مهزیار و ایرانی، حمید رضا، ۱۳۹۷، نشر رسا، تهران
۵. دانایی فرد، حسن و امامی، " استراتژی‌های پژوهش کیفی: تاملی بر نظریه پردازی داده بنیاد"، نشریه اندیشه مدیریت، سال اول، شماره دوم، ۱۳۸۶، صفحات ۶۹ تا ۹۷
۶. کازنو، ژان (۱۳۷۰) جامعه‌شناسی وسایل ارتباط جمعی، ترجمه ساروخانی، باقر و محسنی، منوچهر، تهران، اطلاعات
۷. نقیب زاده، احمد و استوار، مجید (۱۳۸۸) بوردیو و قدرت نمادین، فصلنامه سیاست، مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی هراتی، جواد و یوسفی، رضا " بررسی تطبیقی انقلاب‌های جهان بر اساس نظریه جیمز دیویس"، نشریه جامعه‌شناسی سیاسی جهان اسلام، دوره ۷، ۱۳۹۸
9. Blumer, H (1969) Symbolic Interactionalism: Perspective and Method, Berkeley university of californina
10. Bourdieu. pirre (1990) outline of a theory of practice, editor Richard nice, university press, cambridge